

U.G. 1st Semester Examination - 2020

SANSKRIT

[PROGRAMME]

Course Code : SANP-CC-T-1

Full Marks : 60

Time : 2½ Hours

*The figures in the right-hand margin indicate marks.**Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.*

1. Answer briefly any ten of the following questions:

2×10=20

যে-কোনো দশটি প্রশ্নের অতিসংক্ষিপ্ত উত্তর দাও :

a) How many cantos are there in 'रघुवंशम्' of Kalidas? What is the name of the first canto of this text?

কালিদাসকৃত 'रघुवंशम्' মহাকাব্যে কয়টি সর্গ বিদ্যমান? এই মহাকাব্যের প্রথম সর্গের নাম কি?

b) "क सूर्यप्रभवो वंशः क चाल्पविषया मतिः"—What is the significance of using the word 'क' in this verse? To what has the poet compared the glorification of the Raghu dynasty with his own inability?

"क सूर्यप्रभवो वंशः क चाल्पविषया मतिः"—উক্ত শ্লোকাংশে 'क' শব্দ প্রয়োগের তাৎপর্য কোথায়? নিজ অল্পমতির দ্বারা সূর্য বংশের মহিমা কীর্তনকে কবি কিসের সাথে তুলনা করেছেন?

c) "प्रांशुलभ्ये फले लोभादुद्गाहुरिव वामनः"—Write the Sanskrit meaning of the word 'प्रांशु'. Disjoin the sandhi of 'लोभादुद्गाहुरिव'.

"प्रांशुलभ्ये फले लोभादुद्गाहुरिव वामनः"—'प्रांशु' কথাটির সংস্কৃত শব্দার্থ লেখ। 'लोभादुद्गाहुरिव' এই পদটির সন্ধিবিচ্ছেদ কর।

d) "तदन्वये शुद्धमति प्रसूतः शुद्धिमत्तरः"—Which dynasty is mentioned here by 'तदन्वये'? Who was born in that dynasty?

"तदन्वये शुद्धमति प्रसूतः शुद्धिमत्तरः"—'तदन्वये' বলতে কোন্ বংশের কথা এখানে বলা হয়েছে? সেই বংশে কে জাত হয়েছিলেন?

e) Who is the author of 'किरातार्जुनीयम्'? How many cantos are therein?

'किरातार्जुनीयम्' মহাকাব্যের রচয়িতা কে? এর সর্গ সংখ্যা কয়টি?

f) Who is 'किरातः' in 'किरातार्जुनीयम्'? Write the name of a famous commentary and commentator on it.

- ‘किरातार्जुनीयम्’—महाकाव्ये ‘किरात’ के? এই মহাকাব্যের উপর রচিত প্রসিদ্ধ একটি টীকা ও টীকাকারের নাম লেখ।
- g) “समाययौ युधिष्ठिरं द्वैतवने वनेचरः”—What is meant by ‘द्वैतवनम्’?
“समाययौ युधिष्ठिरं द्वैतवने वनेचरः”—‘द्वैतवनम्’ বলতে কি বোঝানো হয়েছে?
- h) “अहो दुरन्ता वलवद् विरोधिता”—Who is the speaker? What is the implication of the verse?
“अहो दुरन्ता वलवद् विरोधिता”—বক্তা কে? শ্লোকপাদটির অন্তর্নিহিতার্থ কি?
- i) What is ‘शतकत्रयम्’ composed by ‘भर्तृहरिः’? Write the names of any four metres used in the lyric poem ‘नीतिशतकम्’.
ভর্তৃহরি বিরচিত ‘শতকত্রয়ম্’ কি কি? ‘নীতিশতকম্’ নামক গীতিকাব্যে ব্যবহৃত যে কোনো চারটি লৌকিক ছন্দের নাম লেখ।
- j) How many types of persons are there in the society according to ‘नीतिशतकम्’ and what are they?
‘নীতিশতকম্’ অনুসারে সমাজে মনুষ্য কত প্রকার ও কী কী?
- k) “नेतुं वाञ्छति यः खलान् पथि सतां सूक्तैः सुधास्यन्दिभिः”—How does the poet ‘भर्तृहरिः’ compare the action of bringing a wicked person to the right path by a very sweet word?

- “नेतुं वाञ्छति यः खलान् पथि सतां सूक्तैः सुधास्यन्दिभिः”—अतिमधुर वचনের द्वारा दुर्जन ব্যক্তিকে সৎ পথে নিয়ে আসা কর্মকে কবি ভর্তৃহরি কিভাবে তুলনা করেছেন?
- l) “न हि गणयति क्षुद्रो जन्तुः परिग्रहफल्गुताम्”—Explain the significance of the expression.
“न हि गणयति क्षुद्रो जन्तुः परिग्रहफल्गुताम्”—উক্তিটির তাৎপর্য প্রকাশ কর।
- m) Who composed ‘बुद्धचरितम्’? How many cantos are therein?
‘বুদ্ধচরিত’ কে রচনা করেছেন? এর সর্গ সংখ্যা কত?
- n) Who composed ‘शिशुपालवधम्’? Who is the hero of this text?
‘শিশুপালবধম্’ - মহাকাব্যের রচয়িতা কে? এই মহাকাব্যের নায়ক কে?
- o) Who are the authors of the following texts?
নিম্নলিখিত গ্রন্থগুলির রচয়িতা কারা?
সূর্যশতকম্, চৌপঞ্জাশিকা, গণ্ডীস্তোত্রগাথা, রাবণবধম্
2. Answer any **four** of the following questions:
5×4=20
- যে-কোনো চারটি প্রশ্নের উত্তর দাও :
- a) Translate any **one** of the following verse into Bengali or English:

নিম্নোক্ত যে-কোনো একটি শ্লোক বাংলা অথবা ইংরাজি ভাষায় অনুবাদ কর :

- i) भीमकान्तैर्नृपगुणैः स वभूवोपजीविनाम्।
अधृष्यश्चाभिगम्यश्च यादोरत्रैरिवार्णवः॥
- ii) कृतारिषड्वर्गजयेत मानवीम् अगम्यरुपां पदवीं प्रपित्सुना।
विभज्य नक्तन्दिवमस्ततन्द्रिणा वितन्यते तेन नयेन पौरुषम्॥

b) Explain the following verse with context:

নিম্নোক্ত শ্লোকটি সপ্রসঙ্গ ব্যাখ্যা কর :

कथाप्रसङ्गेन जनैरुदाहृतादनुस्मृताखण्डलसूनुविक्रमः।
तयाभिधानाद् व्यथते नताननः स दुःसहान्मन्त्रपदादिवोरगः॥

c) Translate the following verse into Bengali or English:

নিম্নোক্ত শ্লোক বাংলা অথবা ইংরেজি ভাষায় অনুবাদ কর :

प्रसह्य मणिमुद्धरेन्मकरवक्तदंष्ट्रान्तरात्
समुद्रमपि सन्तरेत् प्रचलदूर्मिमालाकुलम्।
भुजङ्गमपि कोपितं शिरसि पुष्पवद् धारयेत्
न तु प्रतिनिविष्टमूर्खजनचित्तमाराधयेत्॥

d) Amplify the meaning any **one** of the following:

নিম্নের যে-কোনো একটির ভাবসম্প্রসারণ কর :

- i) सर्वस्यौषधमस्ति शस्त्रविहितं मूर्खस्य नास्त्यौषधम्।
ii) अनार्यसङ्गमाद्वरं विरोधोऽपि समं महात्मभिः।

e) Write a note on 'नैषधीयचरितम्' of 'श्रीहर्ष'.

শ্রীহর্ষের 'নৈষধীয়চরিতম্' সম্পর্কে একটি টীকা লেখ।

f) Write a short note (any **one**):

সংক্ষিপ্ত টীকা লেখ (যে-কোনো একটি) :

मेघदूतम्, किरातार्जुनीयम्

3. Answer any **two** of the following questions:

10×2=20

যে-কোনো দু'টি প্রশ্নের উত্তর দাও :

a) Discuss the role of King Dilīpa in the welfare of worldly affairs according to the first canto of the epic 'रघुवंशम्'.

'रघुवंशम्' মহাকাব্যের প্রথম সর্গ অনুসারে জাগতিক বিষয় কল্যাণে রাজা দিলীপের ভূমিকা বিষয়ে আলোচনা কর।

b) “स सौष्टवौदार्यविशेषशालिनीं विनिश्चितार्थामितिवाचमाददे॥” — Who is referred to by the word 'स'? Write down the meaningful words that he said to युधिष्ठिरः with quotations from the text according to the epic 'किरातार्जुनीयम्'.

“स सौष्ठवौदार्यविशेषशालिनीं विनिश्चितार्थामितिवाचमाददे।।” —
‘स’—पदेर द्वारा उद्दिष्ट व्यक्ति के? युधिष्ठिरेर निकट
से ये अर्थभूयिष्ठ कथांशलि बलेछिल तल ‘क्रियतार्जुनीयम्’—
महलकलव्य अनुसारे पलठ्यांश हते उद्कृति सहकलरे लिपिबद्ध
कर ।

- c) Describe after ‘नीतिशतकम्’ the eulogy of knowledge and a scholarly person.

‘नीतिशतकम्’ अनुसारे विद्या ँ विद्वलन ब्यक्तिलर महिमा
वर्णनल कर ।

- d) Give a brief introduction of Kālidāsa in the world of Sanskrit poetry.

संस्कृत कलव्य जगते कललिदलसेर भूमिकल संक्षेपे
लललुललनल कर ।
